

Razmišljanje o smrtnom času (Meka)

Hatib: dr. Salih ibn Abdullah el-Humejd

16. džumadel-uhra 1440. po Hidžri / 22. februar 2019.

Hvala Allahu, Velikom, Uzvišenom, slavljen neka je On, zahvaljujem Mu, dovoljan nam je On i divan je Zaštitnik. On daruje mnogo i daje obilno.

Svjedočim da nema boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema druga, iskrenim i istinoljubivim svjedočenjem, koje će biti moj zalag na Dan povratka Allahu, i svjedočim da je naš prvak i vjerovjesnik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Allahov rob i poslanik, pomognut čudom Objave, neka su na njega Allahova milost, mir i blagoslov, i na njegovu porodicu i ashabe, nosioce svakog dobra i počasti, i na tabiine, i one koji ih slijede u dobročinstvu, drže se istine i ustrajavaju na Pravom putu.

Oporučujem sebi i vama, o ljudi, bogobojaznost. Bojte se Allaha, Allah vam se smilovao, i držite se puta istinoljubivosti, jer čovjek koji bude istinoljubiv i ustrajava u istinoljubivosti, bit će upisan kod Allaha kao istinoljubiv. A, nema goreg puta od puta laži, i onaj ko bude lagao i ustrajavao u laži, bit će upisan kod Allaha kao lažov.

Čistoća nutrine od zlobe i pakosti užitak je u kojem će uživati stanovnici Dženneta: “I Mi ćemo zlobu iz grudi njihovih istisnuti, oni će kao braća na divanima jedni prema drugima sjediti” (El-Hidžr, 47).

Veliko je iskušenje za čovjeka da svoje dragocjeno vrijeme troši na rasprave i svađe. Oprosti, Allah te čuvao, pređi preko lošeg postupka i imaj lijepo mišljenje o ljudima, a ako nekome i ne nađeš opravdanje, reci: “Možda, ipak, postoji opravdanje.” Uzvišeni kaže: “Dobro i zlo nisu isto! Zlo dobrim uzvrat, pa će ti dušmanin tvoj odjednom prisni prijatelj postati. To mogu postići samo strpljivi; to mogu postići samo vrlo sretni.” (Fussilet, 34–35)

O muslimani, jedna od najvećih Allahovih blagodati prema Njegovom robu je da ga opskrbi "živim" srcem, koje prima pouku, budno je, i razmišlja o različitim stanjima, promjenjivosti i prevrtljivosti dunjalučkog života.

Život je, od početka do kraja, ispunjen poukama, promjenama i prevratima. Neke su veće, a neke manje, i jedne potiskuju druge u zaborav, s tim da postoji stanje i pouka o kojoj ljudi malo razmišljaju i kojoj ne pridaju dovoljno pažnje, a to stanje opisao je hafiz Ibn Dževzi, Allah mu se smilovao, kada je rekao: "Jedna od najsuptilnijih stvari je svjesnost i budnost umiruće osobe na smrtnom času. Gotovo da ih je nemoguće opisati. Strah umirućeg nema granica. Kaje se za prošlim vremenom i silno želi da mu se dā još vremena kako bi nadoknadio propušteno, i da učini iskreno pokajanje, nakon što se suočio sa smrću... Pametan je onaj ko cijeli život pred očima ima taj trenutak, i nastoji svoja djela uskladiti s njim."

O vjernici! Ovo sjećanje sprečava prepuštanje strastima, a zamišljanje smrtnog časa podstiče na ozbiljnost, čuva vrijeme i popravlja djela. Dok uživa u neprekidnim blagodatima i dugom životu, čovjek razmišlja o svom stanju, kako bi se opskrbio zikrom, spominjanjem Allaha, zahvalnošću i iskrenim ibadetom.

Smrtni čas je čas između života i smrti, i čas poslije kojeg sigurno dolazi smrt. U tom času nema laži i od njega se ne može pobjeći. U tom času podižu se zastori i umirući postaje svjestan da je nastupio njegov drugi život, život na ahiretu. Dunjaluk mu se prikazuje u pravom svjetlu, otkriva mu se njegova koprena, i vidi ono što prije toga nije mogao vidjeti.

Poštovani vjernici! Želim s vama podijeliti nekoliko razmišljanja o ovom trenutku i o ljudima na smrtnom času, času beznađa i nemoći.

O muslimani, čovjek na ovom dunjaluku, dok uživa u zdravlju, ugodnom životu, nemaru, ima novac, ugled, položaj, diše punim plućima, oko njega svita, sljedbenici, a pred njim duga nada i široki planovi, ali kada nastupi njegov smrtni čas, ili ga zadesi bolest, ili nesreća, i završi u bolničkom krevetu, kakvo je tada njegovo stanje? Šta osjeća? Čemu se nada? Za čim žali?

Ljudi, koji su ga okruživali, razbježali su se od njega, napustili su ga oni koji su uz njega bili radi interesa. Dospio je u stanje u kojem je postao svjestan da je najbolja i najvrednija želja i ambicija, za koju se vrijedilo truditi (da je bilo pameti) – čisto srce, dobro djelo, iskren ibadet, plemenito ponašanje, zdrava nutrina, čista životna biografija, požrtvovanost i činjenje dobra ljudima.

Uzvišeni kaže. “...i ne osramoti me na Dan kad će ljudi oživljeni biti, na Dan kada neće nikakvo blago, a ni sinovi od koristi biti, samo će onaj koji Allahu srca čista dođe spašen biti.” (Eš-Šuara, 87–89)

Na smrtnom času, u stanju nemoći, čovjek razmišlja i pita se: je li dunjaluk bio vrijedan svega ovoga? Neprijateljstava, zavisti, rivalstva, davanja prednosti ovome, a zapostavljanja onoga, nemarnog odnosa prema pravima porodice, odgoju djece, popravljajući društva, pa i zanemarivanja vlastitog zdravlja i vlastitog prava na odmor, duševni mir, ibadet i dobročinstvo. Tada, u tom trenutku, prestaju sva nadanja i sužava se krug želja. Uzvišeni kaže. “Ti nisi mario za ovo, pa smo ti skinuli koprenu tvoju, danas ti je oštar vid.” (Kaf, 22)

Shvatio je da su oni prije njega imali svoje ambicije kao što ih je i on imao, da su se trudili kao što se on trudio, da su radili ono što je on radio, umarali se kao što se on umarao, pa im je smrt ukrala duše, davno određeni čas prekinuo je njihove nade i razdvojio ih od njihovih voljenih. Bogatstva koja su godinama gomilali, postala su tuđe nasljedstvo, građevine koje su izgradili postale su kulturna baština. Zanemarili su ahiret, a on im je došao, i posvetili su se dunjaluku, a on ih je napustio.

Smrtni čas ima svoje različite priče i situacije. Uzvišeni kaže: “I između njih i onoga što budu željeli biće prepreka postavljena” (Saba, 54); “A ovi, oni život na ovom svijetu vole doista, a ništa ih se ne tiče Dan tegobni, koji ih čeka” (El-Insan, 27).

U rijetkim trenucima samosvijesti i samoobračuna, reći će: “Hoće li mi na taj dan koristiti ikakva riječ, ili izgovor?” I reći će: “Da sam samo malo razmišljalo o biti dunjaluka i ahireta, znao bih da je istinski spas i najsigurniji put – dobrota, lijepo djelo i ljubav prema dobru.”

Gdje je sada ugodni zvuk slave? Gdje su pomoćnici, veze i kontakti? Shvatio je da su visoke deredže i stepenice napredovanja kod Allaha Jedinog, i da se počasno mjesto može postići jedino bliskošću s Allahom, potpunim ibadetom i iskrenošću, a ne položajem, pozicijom, ugledom i imetkom na dunjaluku.

Tada, u tom trenutku, prestaju sva nadanja i sužava se krug želja. Neki će reći: “... da uradim kakvo dobro u onome što sam ostavio!” (El-Mu’minun, 100); neki: “Gospodaru moj, da me još samo kratko vrijeme zadržiš, pa da milostinju udjeljujem i da dobar budem!” (El-Munafikun, 10), a neki: “Teško meni, koliko sam samo dužnosti prema Allahu propustio, čak sam se i izrugivao!” (Ez-Zumer, 56).

Odgovor za sve njih bit će: “A zar vas nismo ostavili da živite dovoljno dugo da bi onaj koji je trebao razmisliti imao vremena da razmisli, a bio vam je došao i onaj koji opominje?” (Fatir, 37)

Teško onima koji toga dana kažu: “... a na stranputicu su nas naveli zlikovci, pa nemamo ni zagovornika, ni prisna prijatelja – da nam je samo da se povratimo, pa da postanemo vjernici!” u tome je pouka, ali većina ovih nisu vjernici.” (Eš-Šuara, 99–103)

A blago li se onima kojima će doći meleki i reći im: “Ne bojte se i ne žalostite se, i radujte se Džennetu koji vam je obećan. Mi smo zaštitnici vaši u životu na ovome svijetu, a i na onome; u njemu ćete imati sve ono što duše vaše zažele, i što god zatražite – imat ćete, bit ćete počašćeni od Onoga Koji prašta i Koji je milostiv.” (Fussilet, 30 – 32)

Blago li se onima koje “neće brinuti najveći užas, nego će ih meleki dočekivati: ‘Evo ovo je vaš dan, vama obećan!’” (El-Enbija, 103)

Poštovani vjernici! Evo nekoliko primjera iz prvih generacija muslimana, kako su se oni ponašali na smrtnom času.

Kada je Selman el-Farisi, radijallahu anhu, pao na smrtnu postelju, posjetio ga je Sa’d ibn Ebu Vekkas, radijallahu anhu, koji je došao iz Kufe. Zatekao ga je kako plače, pa

mu je nazvao selam, sjeo pored njega i rekao: “Šta te je rasplakalo, brate moj? Zar si zaboravio druženje sa Poslanikom? Zar si zaboravio svoja dobra djela?”

Na to je Selman rekao: “Tako mi Allaha, ne plačem ni zbog ljubavi prema dunjaluku niti zbog prezira prema smrti.” Sa’ d ga je upitao: “Šta te onda rasplakalo nakon što si prekoračio osamdesetu?”, a Selman je rekao: “Rasplakalo me to što mi je moj prijatelj oporučio: ‘Uzmite od dunjaluka onoliko koliko je potrebno konjaniku na njegovom putu’, a ja se bojim da sam prešao tu granicu.”

Ako se Selman, radijallahu anhu, bojao da je prešao granicu, šta bi trebao reći onaj ko je to zaista učinio? Šta bi trebao reći onaj ko je nepravедno otuđio tuđi imetak, ko je prekršio Allahove granice, ko je povrijedio tuđu čast i pokvario nečije vjerovanje i moral?

Ovo je istinski obračun sa samim sobom. Da li je zaista prešao granice? Da li je zanemario svoje obaveze? Da li je šta promijenio?

Amr ibn As, radijallahu anhu, na smrtnom času bio je veoma uplašen, pa mu je njegov sin Abdullah rekao: “Zašto toliki strah? Zar te Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije držao u svojoj blizini i zar te nije postavljao na određene pozicije?”

A Amr je rekao: “Da, sinko moj, bilo je tako, ali poslušaj šta ću ti reći: tako mi Allaha, ne znam da li je to radio iz ljubavi prema meni ili da me pridobije na svoju stranu, ali za dvojicu ljudi mogu sigurno posvjedočiti da ih je istinski volio, i da je s tom ljubavlju napustio ovaj svijet: Ibn Sumejju i Ibn Ummu Abda.”

Kada su se pojačali smrtni bolovi, stavio je svoje ruke na bradu i rekao je: “Gospodaru, naredio si nam, a mi smo ostavili, i zabranio si nam, a mi smo činili, i ne ostaje nam ništa drugo nego Tvoj oprost.”

Ovo su bile njegove posljednje riječi prije nego što je duša napustila njegovo tijelo i prije nego što je otišao s ovog svijeta.

Allahu moj, podari nam, u svim stvarima, lijep završetak, spasi nas od poniženja na dunjaluku i kazne na ahiretu. Allahu moj, učini nas od onih koji će se radovati susretu s Tobom, i koji će uživati u Tvom oprostima i darovima, učini nas od sljedbenika Svoje vjere i Svojih prijatelja. Allahu moj, olakšaj nam smrtne muke, i usmrti nas u stanju kojim ćeš biti zadovoljan.

Priče o ljudima na smrtnom času nemaju kraja i svaka od njih čudnija je od druge.

O vjernici, o vi koji ste živi i zdravi, vi još uvijek možete uraditi ono što ne mogu stanovnici kaburova. Iskoristite zdravlje i slobodno vrijeme prije posljednjeg daha i prije dana polaganja računa. Svaki novi dan i svaki novi sat života je prilika. Ko se bude bojava Allaha u ostatku svoga života, Allah će mu oprostiti ono što je prošlo i ono što je ostalo. Ko iskoristi zdravlje i slobodno vrijeme, u zavidnom je položaju, a onaj ko ih protraći u grijehu, obmanjen je. Slobodno vrijeme sigurno će zamijeniti zauzetost, a zdravlje će zamijeniti bolest.

Uzvišeni kaže: “Pazi! Kada duša dopre do ključnih kosti, i vikne se: ‘Ima li vidara?’, i on se uvjeri da je to čas rastanka i noga se uz nogu savije, toga dana će Gospodaru tvome priveden biti.” (El-Kijama, 26–30).

O muslimani, jedan od znakova primanja pouke jeste da znamo da se ljudska djela vrednuju po završecima, da je sretan onaj ko uzme pouku iz tuđeg primjera, i da je svaki užitak poslije kojeg dolazi smrt, ništavan i bezvrijedan. Uzvišeni kaže: “Šta ti misliš, ako im Mi dopuštamo da godinama uživaju, i naposljetku ih snađe ono čime im se prijeti, zar će imati šta od slatkog života koji su provodili?” (Eš-Šuara, 205–207)

Jedan od znakova primanja pouke jeste i taj da shvatimo da su dani, koji su nam dati na dunjaluku, vrijedne riznice, ono što iz njih ode, nikada se više neće vratiti, i da nema zikra – spominjanja Allaha bez predanosti, i da nema dobitka bez odazivanja Allahu i Njegovim naredbama.

Razmislite o ovom divnom zapažanju znamenitog alima, hafiza Ibn Kajjima, Allah mu se smilovao, koji je rekao: "Ko se na ovom svijetu iskreno posveti ibadetu, zikru, spominjanju Allaha, ljubavi prema Njemu i pokornosti Njemu, steći će poputninu koja će mu biti najpotrebnija na smrtnom času, a onaj ko se posveti nečemu drugom, njemu će biti vrlo teško da svoje srce okrene ka Allahu na smrtnom času, u kojem će ostati čvrsti samo Allahu odani, iskreni i strpljivi robovi. Njihova srca neće u tom teškom času skrenuti i neće im šejtan ništa moći."

Bojte se Allaha, Allaha vam se smilovao, i znajte da su naši dobri prethodnici, selefus-salih, savjetovali umirućem da na smrtnom času ima lijepo mišljenje o Allahu i o Njemu misli ono što Mu dolikuje i što je u skladu sa Njegovim lijepim imenima i savršenim svojstvima: nada se Njegovoj milosti, dobroti, oprost, dobročinstvu i neizmjerne milosti, a posebno ako oni, koji prisustvuju tom času, budu pričali o njegovim dobrim djelima, zaslugama i dobroti.

Teško onima koji ne budu imali dobrih osobina i djela zbog kojih bi se mogli nadati Allahovoj milosti. Lijepo mišljenje o Allahu najveći je stepen pouzdanja u Njega, i nema istinskog pouzdanja osim onaj ko nema lijepo mišljenje o Allahu.

Donosite salavate i selame na darovanu milost i nepresušnu blagodat, vašeg vjerovjesnika Muhammeda, Allahovog poslanika, to vam je naredba vašeg Gospodara u mudroj Objavi, u kojoj se kaže: "Allah i meleki Njegovi blagosiljaju Vjerovjesnika. O vjernici, blagosiljajte ga i vi i šaljite mu pozdrav!" (El-Ahzab, 56)

Allah podario blagoslov meni i vama u časnom Kur'anu, i okoristio mene i vas njegovim ajetima i mudrom opomenom.

Rekoh ovo i od Allaha Uzvišenog tražim oprost za sebe, vas i sve muslimane od svakog grijeha, a tražite i vi, On mnogo prašta i milostiv je.

